

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej - Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. - Nefrankirana pisma se ne sprejemajo || Posamezna številka Din 150 - Cena: za 1 mesec Din 500, za četiri leta Din 15000, za pol leta Din 3000; za inozemstvo Din 700 (mesečno) - Oglas: po dogovoru || Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Miklošičeva cesta (palača Delavske zbornice) I. nadstropje - Jugoslovanska strokovna zveza

Delo zmaguje!

Veličasten občni zbor Jugoslovanske strokovne zveze

Naša pot je jasna.

(Poročilo načelnika Srečka Žumra na občnem zboru JSZ 22. junija t. l.)

V letošnjem organizacijskem poslovnem letu smo doživeli dva za delavstvo zelo važna dogodka, ki sta si bila v vzrokih in poteku zelo slična. Najprvo smo imeli pri papirničarjih Združenih papirnic večje izprtje in ustavitve obrata, nato pri rudarjih TPD. Te kapitalistične družbe so računale, da bo klic brezposelnega in v skrajno bedo vrženega delavstva tako velik, da bodo merodajni faktorji že vsled tega prisiljeni pristati na zahteve in pogoje prizadetih industrij. Ne oziraje se na moralno stran take zlorabe delavstva, ki je stalno donosala s svojim težkim delom sijajne dobičke omenjenim družbam, je vendar tako počenjanje za delavstvo velika šola.

Delavstvo v organizacije!

Iz teh težkih dni, ki jih je delavstvo doživelo v tem boju, kateri se načelno delavstva niti tical ni, spoznamo lahko, kako je delavstvo prepuščeno popolnoma samo sebi. Zato naj bo nauk za nas vse ta, da se stalno pripravljamo za vse težke dni, ki nas še gotovo čakajo. Vse drugače bi delavstvo lahko preživljalo take boje, ako bi imelo številčno in gospodarsko močne strokovne organizacije, kjer bi kot en mož stalo na braniku za svoje pravice. Prav tako bi imelo tudi velik vpliv v takim slučaju močno delavsko časopisje, katero bi v tisočih izvodih protestiralo v javnosti proti taki zlorabi delavstva od strani kapitalističnih družb. Kličemo ponovno vsemu delavstvu: **Proč z mrtvilo v delavskih vrstah!** Ves svoj prosti čas porabimo za delo v strokovnih organizacijah, ne odnehajmo preje, dokler ne bo organiziran zadnji delavec. Vsi v delavsko organizacijo, da si legalnim putem ohranimo svoje pravice in si znova pridobimo že izgubljene.

Zakaj naša borba.

Predvsem smo pa pozvani v boj za človeške pravice ravno mi, krščanski socialisti. Tovariši! Glavna baza našega boja ni materialna stran, glavna je duševna stran. Naloga nas je, da človeka dvignemo na tisto stopnjo stvarstva, katera mu tudi pripada. Zato je naš boj za materialno stran delavstva samo sredstvo, s katerim duševno dvigujemo izkoriščenega delavca. Radi te velike naloge, ponavljam ponovno, smo mi v prvi vrsti poklicani, da vršimo svojo dolžnost v polni meri. Tega nam ne narekuje kaka osebna korist, ampak to dolžnost nam narekuje naša notranjost, naša vest in po vesti Bog, kateremu bomo za svoja dejanja morali enkrat dati tudi odgovor.

Krščanski svetovni nazor mora biti gibalno in posvetitev delavske borbe!

Če bo naše delo šlo dosledno za tem velikim ciljem, bo delavstvo, ki žalibog vsled prebradkih izkušenj od strani posameznih katoličanov, obrača hrbet edino odrešilni krščanski ideji, spoznalo, da mu mi hočemo res dobro, ga dvigniti moralno in materialno izpod kapitalističnega jarma, spoznalo nas in naše ideje, se nam bo slej ko prej pridružilo in obrnilo hrbet tistim, katerim vsled nepoučenosti preveč zaupa. Zato pa je naše delo tudi z delavskega stališča ve-

likega pomena. S tem svojim delom bomo v prihodnosti odločilno vplivali na celokupno delavsko gibanje, ki je potrebno, da se čimprej konsolidira in da delavstvo čim enotnejše postopa za svoje pravice. Krščanski svetovni nazor ne sme biti ovira strokovni fronti delavstva, ampak njeno notranje gibalno, posvetitev boja za pravico! Dočim prevladuje v marksističnih vrstah še vedno mržnja proti strokovnemu zblizanju posameznih sindikatov, bodo z našim zdravim, moralno neizkvarjenim delavskim pokretom v bodočnosti prisiljeni računati in nas upoštevati. S tem bodo pa prisiljeni korigirati tudi svoje vrste, izključiti tudi pri sebi različne koristolske manevre in strujarstva. Tudi na tem polju je naše delo silne važnosti, ker bomo prinesli v vse delavsko gibanje zdravega, res idealnega duha, ki bo prenovil vse delavske vrste in jih usposobil za zdravo in plodonosno delavsko politiko in borbo, katera ne bo le v korist delavstvu samemu, ampak tudi velik prispevek k konsolidaciji družabnega reda sploh.

Tem v resnici velikim nalogam, katera smo si ob vstopu v naše vrste nadelali, bomo pa kos le, ako bo vse naše delo izviralo iz prave krščanske zavesti in iz velike božje zapovedi, ki se glasi: »Ljubi Boga nad vse, svojega bližnjega pa kakor samega sebe,« in da bomo sledeč tej zapovedi podredili samega sebe in vse svoje delo le skupnosti, skupnemu blagru vsega trpečega človeštva.

Mi v Delavski zbornici.

K temu velikemu cilju nas je pot vsekozi vodila. Zato smo bili tudi pri našem zadržanju v Delavski zbornici širokogrudni in smo šli preko vsega in pristopili k pozitivnemu delu v prosep in institucije in v korist vsega delavstva. Naše delo v Delavski zbornici bo stremelo tudi v bodočnosti za njenim čim večjim prospemom. Zato odklanjamo vsako predbacivanje, da smo se komurkoli podredili, kajti kjer gre za koristi delavstva, to je tistega dela človeške družbe, ki je najbolj izkoriščen, se mora podrediti vsak skupni koristi!

Napadi in očitki.

Žalibog pa moram tudi pri letošnjem občnem zboru ugotoviti, da smo kljub vsem jasnim izjavam o svojem delu tudi v zadnji poslovni dobi naleteli na mnoge krivične očitke in napade, ki bi znali v delavstvu zbuditi sum, da hodimo po napačnih potih in da si v samem sebi nismo na jasnem. Kdor je stalno zasledoval delo naše strokovne organizacije in čital redno »Delavsko Pravico«, ta takim in podobnim očitkom ne bo polagal važnosti, ker ima že itak lastno sodbo. Povsem razumljivo je, da se z našim delom ne bodo spoprijaznili tisti, ki so smatrali krščanski delavski pokret za vse kaj drugega, kakršen mora biti. Prav tako pa je razumljivo tudi to, da mi, ki pri tem pokretu sodelujemo, ne bomo mogli pristati na nikake njegove načelne spremembe, kakor bi radi hoteli tisti, ki v delavskih organizacijah ne delajo le in samo radi korist za delavstvo!

Pomen krščansko socialističnega pokreta.

V sedanji materialistični dobi, ki manifestira po vsej Evropi, je krščansko

socialistični pokret po svoji veliki nalogi in važnosti tako pomemben, da se more govoriti na eni strani le o delavcih za ozdravljenje človeške družbe na temelju krščanstva in mirni rešitvi težkega vprašanja, ki kakor temni oblaki leže nad vso Evropo, ali pa o delavcih za čim večji propad človeštva in za strašne posledice, ki morejo biti sicer edini rezultat v bodočnosti Evrope. Kdor je za prvo rešitev, ta gotovo ne bo skušal razdirati naših vrst in škodovati našemu delu in cilju, ampak bo naše delo dobrohotno kritiziral in s svojo kritiko skušal le pomagati. Vsako drugo delo pomeni le razdirati to, kar je z velikim trudom, neprimerno požrtvovalnostjo in z velikimi žrtvami zgrajeno na eni strani, na drugi strani pa ovirati gibanje, ki vodi h konsolidaciji družabnega reda sploh. Kajti le delavstvo je tisti element v človeški družbi, ki po svojem položaju prvo čuti, kaj je v človeški družbi napak. Prav zato nosi ravno tudi naša katoliška družba veliko odgovornost pred prihodnostjo, ker stoji tako daleč proč od krščanskega delavskega gibanja.

Ne bomo ločili, ampak družili!

Naša organizacija ni radi zabave, niti ni frakcija ene grupacije in še manj orodje te grupacije za boj proti drugim frakcijam. To miselnost in naziranje odklanjamo odločno. Nismo zato tukaj, da delavske vrste razbijemo, ampak družimo in v enotni močni fronti delavstva pomagamo najpreje delavstvu in tako celotni človeški družbi.

Tovariši! Za nas je pot jasna! Ne oklevajmo in ne pohujšajmo se nad našo okolico. Bodimo popolni kristjani, v svojem privatnem življenju in na javni pozornici. Ne nagibajmo se ne na levo in ne na desno, hodimo po ravni poti, ne meneč se za težave in bridkosti, ki nas čakajo, ampak imejmo pred očmi samo eno misel: kako čim več doprinesiti k zmagi pravice v človeški družbi!

*

V nedeljo 22. junija se je vršil v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani lep občni zbor Jugoslovanske strokovne zveze, osrednje centrale vseh krščansko socialističnih strokovnih organizacij. Poleg vseh članov dosedanega načelstva in njihovih namestnikov in nadzorstva je prisostvovalo občnemu zboru 65 delegatov, ki so jih poslale na občni zbor krajevne organizacije in zveze iz vse Slovenije. Po poročilih, ki so bila tu podana in po poteku je bil ta občni zbor na toliki višini, kot do sedaj še nobeden.

Ob 10 dopoldne je otvoril občni zbor predsednik Srečko Žumer. Pozdravil je vse delegate, ki so se v tako obilnem številu odzvali svoji dolžnosti. Dalje je pozdravil zastopnika češkoslovaških krščansko socialističnih strokovnih organizacij Františka Moudryja, ter otvoril občni zbor.

Pozdrav češkoslovaških strokovničarjev.

František Moudry iz Brna je v kratkem nagovoru prisrčno pozdravil občni zbor Jugoslovanske strokovne zveze in vse delegate v imenu vodstva in članstva češkoslovaških strokovnih zvez. Omenjal je razne težave in neprilike, ki jih mora premagovati tako naše kot češkoslovaško krščansko socialistično gibanje. Vendar bo krščansko socialistična

ideja, če je v sebi zdrava, o čemer smo mi do dna prepričani, šla zmagovito preko vseh težav in ovir k svojemu končnemu cilju. Lahko onemogočijo posamezne osebe iz našega pokreta, toda ideje ne morejo uničiti! Ideja je večna! Krščansko socialistični pokret je svetovni pokret. K posebno ozkemu sodelovanju pa so poklicani zlasti češkoslovaški in jugoslovanski krščanski socialisti. Naloga nas vseh je, da si prizadevamo, da bo to sodelovanje čim uspešnejše in da bo koristilo jugoslovanskemu in češkoslovaškemu proletariatu in proletariatu vsega sveta!

Burno pritrjevanje vseh navzočih je bilo znak, da se naše delavstvo z mišljenjem in cilji češkoslovaškega docela strinja in da bo slej ko prej delovalo s češkoslovaškim za skupne naloge enotno.

Tovariš predsednik se je v imenu JSZ in njenega članstva zahvalil zastopniku češkoslovaškega delavstva za njegov prisrčni pozdrav, mu želel, da se v teh dneh, ko se mudi pri nas, počuti kot doma in da enako prisrčen pozdrav ponese našim češkoslovaškim tovarišem z zagotovilo, da smo vsi enega duha in ene misli in da nas ne loči razdalja!

Predsednik je nato imenoval dva overovatelja zapisnika zadnjega občnega zbora, in sicer Lojzeta Pukšiča z Jesenic in Petra Rozmana iz Ljutomera. Overovatelja sta ugotovila, da odgovarja zapisnik poteku zadnjega občnega zbora ter ga je nato občni zbor enoglasno odobril.

Mezdana gibanja, strokovni pokret!

O mezdah gibanjih in strokovnem pokretu ter strokovnem delu Jugoslovanske strokovne zveze in njej priključenih zvez je poročal strokovni tajnik Peter Lombardo. V zvezi s tem je poleg dela organizacije v posameznih strokah omenjal tudi razne krize, ki se pojavljajo v zadnjih časih v poedinih industrijskih panogah. V preteklem poslovnem letu je bilo več takih pojavov, pri katerih je morala organizacija nastopiti za to, da ni bilo delavstvo na cesti brezposelno. Krize so bile v Združenih papirnicah Vevče, Goričane in Medvode, pri Kranjski industrijski družbi, Trboveljski premogokopni družbi. V vseh teh krizah je delavstvo moralo prenesti najtežje breme. Podrobno je navajal vse ukrepe, katere je storila JSZ sama odnosno skupno z ostalimi strokovnimi organizacijami na merodajnih mestih. Ugotovil je, da je JSZ v vseh primerih v celoti zadostila svoji dolžnosti.

Dalje je poročal o vseh intervencijah, ki jih je napravila organizacija za posamezne člane ali pa za večje število članov skupaj pri raznih institucijah kot so Okrožni urad za zavarovanje delavcev, Borza dela itd. Po posredovanju JSZ je prejelo v zadnjem letu od Borze dela brezposelno podporo v polni izmeri nad 700 članov in članic.

Racionalizacija dela.

Referent Delavske zbornice tov. Anton Marinček je imel nato obširnejši strokovni referat o racionalizaciji dela pri nas. V njem je na široko razvil bistvo in problem racionalizacije sploh, posebej pa racionalizacije kapitalističnega gospodarskega procesa. Racionalizacija produktivnega procesa se izvaja v drugih državah kot pri nas v veliko

Škoda delavstva! To je dokazal na stvarnem primeru, ki ga imamo v razvoju produkcije Trboveljske premogokopne družbe. Delavstvo ne more biti proti temu, da se na čim lažji način in čim hitreje producirajo za življenje potrebne dobrine, odločno pa se mora zavzeti za to, da sprememb produktivnega procesa ne bo nosilo ono na svojih ramah. Poročilo je bilo zelo zanimivo in so ga delegati pazljivo poslušali.

Referat o **brezposelnosti**, ki bi ga imel podati šef Borze dela tov. France **Zušek**, je moral žal odpasti, ker je bil referent nujno zadržan.

Blagajniško poročilo.

Poročilo o stanju financ JSZ in o denarnem prometu ter dohodkih in izdatkih v prejšnjem letu je podal blagajnik **Milan Valant**. Občnemu zboru je predložil račun izgube in dobička ter bilanco za čas od 1. maja 1929 do 31. maja 1930. Iz teh je razvidno, da je imela **Jugoslovanska strokovna zveza** v zadnjem letu **2.877.217.16 Din prometa**.

V svojih nadaljnjih izvajanjih je poudarjal, da finančna moč JSZ še nikakor ne more zadovoljevati. Odbori skupin in zvez morajo gledati, da se bo plačevanje prispevkov vršilo še bolj točno kot do sedaj. Z zaupano imovino je načelstvo JSZ skrbno gospodarilo in štedilo kolikor mogoče. **Stremeti moramo za tem, da bo JSZ tudi finančno tako močna, da bo zamogla prenesti vse napore, ki jih bo zahtevala v bodočnosti borba za čim večje uveljavljanje našega delavstva!** O tem, kako je JSZ stremela za razširjanje organizacije, je poročal tajnik **Koprivec**.

Poročilo načelstvenega tajnika.

Načelstveni tajnik JSZ tov. **Vilko Pika** je podal poročilo o stanju članstva JSZ in njenih zvez. Napram lanskemu letu je članstvo le neznatno napredovalo. V poedinih strokah moremo beležiti močan porast, v drugih, zlasti v onih, ki imajo samostojne zveze, pa nazadovanje. Tedaj je vsekakor treba ugotoviti, da so zveze premalo inicijativne. To bo treba odpraviti. Dalje je poročal, koliko je organiziranega članstva po poedinih strokah, koliko je moških, koliko žensk, koliko brezposelnih, bolnih itd. Iz njegovega poročila posnemamo še sledeče:

Doba od 26. maja lanskega leta, ko se je vršil naš zadnji občni zbor, pa do danes, je bila za JSZ zelo težka. Zda pa zdaj so se pojavljale vesti, da bodo tudi svobodne in neodvisne delavske strokovne organizacije razpuščene in da se bodo ustanovili novi enotni državni sindikati, kot se je to zgodilo po nekaterih drugih državah. Ta negotovost je močno vplivala na elanost delovanja, zlasti pa na inicijativnost organizacije. Samo tej činjenici je pripisovati dejstvo, da se organizacija v sicer ugodnih prilikah ni bolj razmahnila. Danes je gotovo, da sedanja vlada delavskih strokovnih organizacij ne namerava razpustiti, ampak jim hoče v okvirju njihovih nalog in ciljev pustiti popolno svobodo razmaha in gibanja.

Socialna politika.

Razvoj socialne politike v naši državi je živ odraz stanja in položaja delavskega strokovnega pokreta. Ne samo, da socialna politika pri nas miruje, se ne razvija naprej, ampak nasprotno spričo prizadevanj kapitala in neinteresiranja velike večine delavstva nujno mora stvarno nazadovati.

Revizije socialne zakonodaje.

Naša socialna zakonodaja, kolikor je imamo, je primeroma dobra. Toda malo je te socialne zakonske zaštite delavstva in nepopolna je. Kapitalisti so s svojimi zahtevami uspeli v toliko, da so se začeli obstoječi soc. zakoni (predvsem trije: zakon o zaščiti delavstva, zakon o zavarovanju delavcev in zakon o inspekciji dela) revidirati. V ministrstvu za socialno politiko je več komisij, ki izdelujejo osnutke teh novih zakonov.

Razumljivo, da delavske organizacije, zlasti pa JSZ spričo prizadevanj poslodavcev niso mogle mirovati. JSZ se je zlasti temeljito bavila z vprašanjem revizije zakona o zavarovanju delavcev in sploh s celim problemom popolnega vsestranskega zavarovanja delavcev. Po predlogu naših strokovnjakov iz OUZD in razmotrivanjih posebne tozadevne enquete smo stavili obširen predlog, kako naj se celokupno naše zavarovanje vsega delavstva in namesštvenstva vkore-

nini, sanira, revidira, poenoti in izpopolni.

Glede vseh ostalih socialno zaščitnih zakonov smo predložili obenem z vsemi ostalimi strokovnimi organizacijami v državi po delavskih zbornicah vladi svoje mišljenje in predloge. Tako glede zakona o zaščiti delavcev, zakona o inspekciji dela, obrtnega zakona itd.

Izdati se namerava tudi nov rudarski zakon in nov pravilnik o rudarskem zavarovanju ozir. bratovskih skladnicah. O vsem tem se je že mnogo govorilo in pisalo, delavske organizacije so bile klicane na tozadevne enquete v Belgrad, a do danes še ni nič. Prvotni osnutek rud. zakona je bil z malimi izjemami dober, poznejši pa že mnogo slabši.

Delavsko pokojninsko zavarovanje.

Vlada je obljubila izvesti za delavce in nameščence starostno ozir. pokojninsko zavarovanje. Delavstvo nima vzroka dvomiti, da se bo to res tudi izvršilo, s čemer bo izpolnjena njegova dolgotrajna velika želja. Potrebno izvedbo starostnega pa tudi brezposelnega zavarovanja smo stalno vsepovsod poudarjali.

Enoten nastop delavstva za socialno zaščito.

Da svoje zahteve pri nameravani reviziji in izpopolnitvi soc. politične zakonodaje še bolj podkrepimo, so strokovne organizacije in delavske zbornice povabile v Jugoslavijo direktorja mednarodnega urada dela Alberta Tomasa. Tedaj so vse strokovne organizacije ponovno in s poudarkom naglasile svoje enotno stališče glede delavskih socialno zaščitnih zakonov. Tedaj je vlada obljubila, da se bodo delavske zahteve v čim višji meri uvaževale in da se delavstva ne bo razburjalo s tem, da bi se mu odvezle pridobljene pravice.

Internacionalni stiki.

Naši mednarodni stiki z inozemstvom so se v tem letu močno poglobili in ojačili. Našo internacionalo v Utrechtu smo stalno točno obveščali o položaju organizacije in delavstva v Jugoslaviji. Načelstvo me je poslalo na sejo, ki je zasedala v Berlinu koncem meseca aprila. Internacionala se živo zanima za naše razmere in za prilike naše organizacije. Da bi se prav te dni ne vršila letna konferenca mednar. urada dela, bi mogli danes pozdraviti v svoji sredi glavnega tajnika naše internacionale, nizozemskega poslanca senatorja tov. **Serrarensa**. Našemu vabilu se bo skoro gotovo odzval v mesecu juliju ali avgustu. Danes smo v krogu kršč. strok. organizacij iz drugih evropskih držav, včlanjenih v internacionali, enakovredni aktivni član internacionali. Treba pa bo, da se bodo tudi posamezne stroke včlanile v poedinih strokovnih internacionalah. Danes žal tega še ni razen naših železničarjev, ozir. Prometne zveze, kjer pa so stiki tudi še bolj osebni. Internacionala uživa v mednarodni delavski javnosti ugled kot ji po njenem pomenu gre. V mednarodnem uradu dela se vrši letos borba za drugega zastopnika v upravnem odboru. Mednarodno so se zlasti uveljavili privatni nameščenci, vsaj so tudi najjača nameščenska internacionala. Dobili so v komisiji mednar. urada dela za proučevanje nameščenskih vprašanj od 6 nameščenskih 3 člane. Od ostalih internacional delujeta najživahnejše internacionala tovarniškega in transportnega delavstva in internacionala rudarjev.

Nato je podal načelniško poročilo tov. **Srečko Žumer**, katerega izvajanja priobčujemo na drugem mestu.

Poročilo nadzorstva.

Za nadzorstvo je poročal njega predsednik **dr. Aleš Stanovnik** sledeče: Nadzorstvo je v minulem poslovnem letu imelo tri seje ter izvršilo enajst revizij pri različnih skupinah in zvezah, ter revidiralo tudi centralno blagajno. — Običajno so se nekateri člani nadzorstva udeleževali tudi načelstvenih sej, tako, da so bili sproti obveščeni o tekočih zadevah.

Načelstvo JSZ je v minulem poslovnem letu skrbno in vestno vodilo to našo strokovno organizacijo, ter jo notranje tudi dobro utrdilo. Žal so razmere take, da ne dopuščajo strokovnim organizacijam razmaha in razširitve, kakršna je nujno potrebna, ako hoče organizirano delavstvo doseči uspehe, ki mu gredo. Koeljavost vodstva strokovnih organizacij

je v današnjem času velika, pred vsem radi tega, ker so neprestano v nevarnosti razpusta. — Vodstvo naše strokovne organizacije pa je dvakrat koeljavno, zato, ker je organizacija izpostavljena stalnim napadalnim sunkom lastnih ljudi.

Skupnostna zavest je zlasti pri nas Slovenceh vse premalo negovana in razvita. Zato pa se uspehi naših strokovnih organizacij ne morejo primerjati z onimi pri drugih narodih, zlasti pri severnih narodih.

Načelstvo je v svojih sejah in v svojem glasilu jasno opredelilo svoje stališče, ki naglašajo popolno neodvisnost strokovne organizacije od vseh političnih skupin. — Če bi vodstvo strokovne organizacije izvedlo še to, da prepriča najrazličnejše cepljenje in da ustvari enotnost mišljenja in dela, je svojo nalogo popolnoma izvršilo.

Nadzorstvo JSZ poudarja, da se je načelstvo prizadevalo to enotnost izvesti. Poslovne knjige in zapiski so v lepem redu. Načelstvo je gospodarilo s skrbnostjo rednega gospodarja. Tehnična ureditev pisarne je dobra.

Predlagamo, da da občni zbor načelstvu absolutorij s pohvalo.

Razgovor.

Sledil je krajši razgovor o posameznih poročilih zlasti o tem, da je Prvo delavsko konsumno društvo radi polemike našega lista s »Slovincem« ukinilo podporo Jugoslovanski strokovni zvezi.

Vsa poročila in predlog nadzorstva so bila nato soglasno sprejeta.

Novo načelstvo in nadzorstvo.

Tov. **Alojzij Pukšič** z Jesenic je predlagal občnemu zboru sledečo kandidatno listo, ki je bila brez nadaljnega enoglasno izvoljena:

Načelstvo:

Žumer Srečko, **Gostinčar Joža**, **Rutar Joža**, **Langus Joža**, **Pitako Vilko**, **Valant Milan**, **Vrhovec Joža**, **Mrak Ivan**.

Kdo je kriv?

(Odgovor »Slovincu«.)

Na uvodnem mestu »Slovincu« dne 7. t. m. je bil napisan članek, v katerem skuša neki I. R. iz Slovenskih goric (kakor se je podpisal) pokazati na vzroke, zakaj propada naš kmet v Slovenskih goricah. Pisec v tem članku izvaja kar naravnost, deloma pa po ovinjeh, da nosimo mi viničarji in naša mladina precejšnjo krivdo te kmetske krize in pomanjkanja delavcev na deželi. V tem članku trdi, da naši ljudje nočejo več delati na kmetih, ker so že preveč razvajeni, da jih kmet nekako nikoli ne more dovolj plačati, zato rajši gredo pač delati v mesta in drugam, da viničarska dekleta nosijo svilene nogavice in da hočemo pač biti kar najbolj moderni. Kakor smo že navajeni iz krogov, ki si o in za Slovenske gorce osvaja govoriti, v imenu kmeta in vinogradnika nam tudi ta očita pijančevanje in razne »razbrzdanosti«, česar mu pa prav nič ne zamerimo, ker nam s svojim člankom in razmotrivanjem o kmetski krizi daje priliko in pobudo oglašiti se, da sliši naša javnost tudi drugo plat zvona in si tako more ustvariti pravilno sodbo. To smatramo tembolj upravičeno, ker vselej, kadar se piše ali govori o nas viničarjih, se razpravlja o pretežnem delu našega naroda v teh obširnih vinorodnih krajih in nam nikakor ni vseeno, kakšne pojme si kdo ustvarja o nas.

Tudi kmetje profitarstvo izkoriščajo viničarje!

Smo na stališču, da je vsaj v Slovenskih goricah dovolj zemlje, da bi se mogli na njej pošteno preživeti vsi tukaj stanujoči ljudje. Da pa ni tako, vsaj za nas viničarje ne, kateri to zemljo obdelujemo in s svojim znojem in žuljem njeno bogastvo ustvarjamo in dvigamo, so pač krive pri nas skrajno nesocialne razmere, katerih vzrok je profitarstvo vseh naših posejudočih z zelo malenkostnimi izjemami. Viničar je pravcevo tovrno živinče. Od ranega jutra tja do poznega večera se peha in gara na tujem zemljišču. Obdelovati mora njemu odkazan vinograd, zraven tega pa mora po navadi biti pri svojem gospodarju še na drugem delu. Resnično, naš kmet obdeluje svoj »grunt« z vprežno živino in z viničarji. Spričo svoje usode, da

Na mestniki:

Jeršič Mirko, **Božič Ivan**, **Križaj Jaka**, **Petrovič Joža**, **Zupan Katarina**, **Rajner Jože**, **Jaklič Lado**, **Hojan Ivan**.

Nadzorstvo:

Dr. Stanovnik Aleš, **Pintar Karel**, **Jež Anton**, **Tomaž Jože**, **Baš Joža**, **Schiler Oskar**.

Naš tisk, naše zadrage.

Poročilo o razvoju in stanju Del. založbe in Krekove knjižnice je podal tov. **Ernest Vilfan**. Sklenjeno je bilo, da organizacija z vsemi silami podpre delo in prizadevanje te naše ustanove ter se odbori skupin in zvez pozivljajo, da agitirajo med članstvom za pristop v Krekovo knjižnico kar najjače.

O Prvi del. hranilnici in posojilnici kot našem najmočnejšem denarnem zavodu ter o stavbi zadruzi »Delavski dom« sta poročala tov. **Jože Rutar** in **Anton Jež**. Iz razgovora je bilo razvidno, da se krščansko socialistično strokovno organizirano delavstvo tudi na zadržanem polju uveljavlja v vedno širšem obsegu in da so njegove postojanke že tudi v tej smeri postavljene na več krajih. Sklenjeno je bilo v tej smeri delo še s podvojenimi močmi nadaljevati.

Končno so se oglašili k besedi še delegati iz posameznih krajev, ki so poročali o različnih težavah in neprilikah, ki jih imajo v organizaciji in pri svojem delu.

Občni zbor je zaključil predsednik ob pol dveh popoldne. Naj bi bil zopet odrešen korak naprej v razvoju in razmahu naše Jugoslovanske strokovne zveze in vsega krščansko socialističnega pokreta!

Nato so imeli vsi delegati skupno kosilo v prosvetnem odseku Delavske zbornice.

Delu slava, delu čast!

moramo trdo delati, res nismo prav nič nezadovoljni. Nikdar pa ni res, da bi se kmetskemu delu odtegovali. Saj je delo na kmetih stokrat boljše in lepše, kakor je v najboljši tovarni. Največji vzrok in zlo je pa v tem, da se večina viničarjev od svojega poklica in dela pri kmetih ne more preživljati. Živeti pa moramo, imamo za to tudi svo pravo, zato naj nam prav nihče ne diktira, kje bi naj iskali svoj življenjski obstanek.

Denarne plače.

Viničar mariborske okolice in v Slovenskih goricah mora cel dan težko delati in največkrat pri svoji hrani, da dobi potem plače dva do tri dinarje dnevno! Komu ni takoj jasno, da pri takem denarnem zaslužku ne more izhajati nobena družina. Ta zaslužek pa tudi ni vsak dan v letu, ampak le ob času dela in lepega vremena. Ako se dobi tu in tam hrana pri kmetu, se dobi le takrat, kadar se dela. Oče in mati viničarja morata delati za svoje otroke, najesti pa se ne moreta tudi za otroke, da bi tedaj, ko bi v pozni večerni uri prišli z dela od kmeta domov, bili od tega tudi siti njuni otroci. Za samo jed in jabolčnik se pač tudi ne more delati, ker je treba obleke, obutve in sploh vsega, kar je za obstoj družine potrebno. Trgovce in obrtnike, niti kmet sam prav nič ne daje potrebščin po nižji dnevni ceni viničarju zato, ker ta tako sramotno nizko zasluži, marveč mu računi vse tako, kakor drugemu. Na tisti zemlji, ki jo viničar dobi, tudi ne zraste bogvekaj in se tudi mora z delom drago odslužiti.

Viničarji stradajo.

Pri večini viničarjev se pridela živeža na tako zvani deputatni zemlji le za nekaj mesecev. Ako bi danes pogledali po viničarskih kočah, bi ugotovili, da so zelo redki tisti, ki so od spomladi sem imeli vsaj vsakdanjega črnega kruha, ker so porabili že vse prej pozimi. Mleko, ki se da prodati v Maribor, se mora prej pristradati. Sedemčlanska družina preživi dan samo z enim litrom mleka, ker mora drugo prodati, da dobi denar, da se more ubraniti vsaj najhuje stiske. Ako ne bi viničarji iz mariborske

ZVEČER za namakanje

Schichtova
Zenska hvala
Prašek za pranje

ZJUTRAJ za izkuhavanje

Schichtovo
terpentinovo milo

pa je pranje gotovo!

okolice mogli prodati niti mleka in zelenjave, bi morali že zdavnaj obupati ter bi morali tako nagi in bosí, sestradani do kosti sploh zapustiti te kraje. Ako pa se slučajno kateri kaj pritoži in prosí za povišanje plače, pa je takoj »boljševik«.

Kako se plača akordno delo.

Kako pa se viničarjem plača akordno delo, naj pokaže naslednji resnični slučaj, katerih podobnih je tukaj na tisoče. V Ruperčah pri St. Petru niže Maribora ima neki okoliški kmet tri orale vinograda. Tega mora njegov viničar obrezati, dvakrat okopati, opleti in zvezati za celih 200 Din. Ako sedaj računamo, koliko dela je treba storiti v trioralnem vinogradu, pridemo do sledečega zaključka: rez 18, prva kop 55, šparone vezati 6, druga kop 25, pleti 20, vezati pa 40 delovnih dni. Tako je delal ta viničar skupaj 169 dni pri svoji hrani za borih 200 Din. Namesto da bi dobil plače 1960 Din, če bi se mu plačalo vsaj po deset dinarjev na dan, kakor je to plača viničarjev v drugih krajih. Pri takih vinogradnikih pač za tako plačo ne more nihče stalno se držati.

Le viničar je opravičen kričati o propasti.

Ta resnični položaj se od strani delodajalcev ne upošteva, ampak se enostavno trdi, da so delavci in viničarji danes za nič. Ali ni pretiravanje, ako ne naravnost demagogija, ako se v takih krajih kriči o kmetski propasti in celo o krivdi delavstva, ko le-to že itak vse dela skoraj zastoj. Plača za celodnevno delo: dva, tri ali pet dinarjev ni sploh nobena plača! Kako bi moral šele viničar kričati o svoji propasti, ki je vsakakor povsem resnična, ker mora sadove svojega dela v celoti prepuščati drugim v uživanje. Vsak berač danes v eni uri več zasluži, kakor pa viničar celi dan pri takem gospodarju z naporim delom! Zato se tudi od daleč že spozna izmed ljudi bledega, suhega in upognjenega viničarja, kakor tudi otroke-šolarje, ki so po svoji zunanosti pravi izraz bede viničarjev.

Kdo tira ljudi z grude?

Ne viničarji, ali krinka lažikulture niso krivi, da postaja vedno več praznih viničarjev v Slovenskih goricah in da kmetu že primanjkuje delavcev. Kdo tira pravzaprav naše ljudi od tukaj? Tisti sam, ki vpije, zakaj so odšli. Tisti, ki ni dopustil, da bi se ti delavci od svojega trdega dela mogli pri primerenih plačah človeka dostojno preživljati. Saj toliko stradanja in bede noben stan v povojni dobi ni preživel kakor ravno viničarski, najmanj pa še kmetski tukaj v Slovenskih Goricah, o katerem se baš trdi, da je najbolj prizadet. Kdo si potem ne bi smel pomagati? Kdo more kaj očitati viničarju, ako govori svojemu sinu, glej da ne boš viničar, ker potem si izgubljen za vedno. Torej ne radi razvajenosti in svilenih nogavic ali pijančevanja gredo naši mladi, kateri količkaj morejo in imajo poguma proč od tukaj iz krajev suženjstva, ampak zato, ker pri takem zaslužku živeti ne morejo in da pomagajo sebi in svojim! Naše ljudi pa imajo povsod radi, ker so skromni, delavni in pošteni. Zboljšajte plače, pustite živeti tako kakor človek ima živeti, predvsem tisti ki dela!

Viničarski red naj se izvaja — določijo naj se najmanjše denarne plače!

Sicer ta pojav ni od danes, nego so le posledice tega, da se za viničarje že od časa prvih povojnih let sem prav nič ni storilo! Samo ankete in zavlačevanje z viničarskim redom toliko let ni nič pomagalo. Danes imamo viničarski zakon, ki bi veliko odpomogel baš viničarjem okolice Maribor in Slovenskih goric, čeprav nima še določb, kolikšna sme biti najnižja denarna plača, da bi se tako brezmejno izkoriščanje vsaj deloma in na zakonit način omejilo. Vendar pa so ravno tisti, ki so svoječasno toliko mešetarili med viničarskim ljudstvom z viničarskim redom, danes temu zakonu najbolj nasprotni! Da ne postanejo posledice še hujše, celokupno gospodarsko stanje Slovenskih goric še opasnejše in to po lastni krivdi tukaj posedujočih, je treba vzeti viničarsko vprašanje za zelo resno in storiti vse, da se bo viničarski red izvajal in zaslužek, kjer je tako ničnosten, povišal, da bodo denarne plače toliko, kakor onih viničarjev drugod.

Tako je treba pogledati resnici v obraz. Naš človek rad dela, samo mora vedeti zakaj dela, kaj bode imel od tega, če bo priden in marljiv. Tedaj postane tudi stalen na enem mestu in se z vso ljubeznijo oklene domače zemlje in svojega delodajalca. Zakaj pa tisti kmet, ki svoje delavce in viničarje pošteno plača nikoli ni v strahu, da mu kedaj delavec zmanjka in da bo propadel, marveč jih ima še preveč in njegovo gospodarstvo mu povsod lepo napreduje. Premnogi naših kmetov in vinogradnikov pa mislijo, če bi svojega delavca boljše plačali, da bodo takoj propadli. Nikoli še ni bilo slišati, da je kdo z grunta zletel zato, ker je delavcem preveč veliko plačo dal! Nasprotno je dokazano, da se naseli le tam blagostanje in napredek za celo družbo, kjer se delavcu dobro godi, to je, da ima pošteno plačo.

Viničarji — konzumenti!

Prizadeti pa niso le viničarji sami, radi takih krivičnih in nekulturnih razmer, ampak trpi zelo s tem celota, osebno pa mesto Maribor samo, katerega zaledje tvorijo ravno viničarji, ki so tako med največjimi konzumenti vsega. Naš kmet in vinogradnik si ne zna preračunati, ako bi delavca boljše plačal, ker bi le tedaj boljše in lažje prodajal svoje pridelke, dočim stoji sedaj že onstran njegovega plota lačna množica brez denarja.

Propast kmetovalstva so krivi kmetje sami!

Tukaj je vzrok kmetskega propadanja v Slovenskih goricah, krivi pa so tega vsi tisti kmetje, ki imajo svoje viničarje v takih pogojih kot jih tukaj navajamo. Nobeno kazanje na odredbe Musolinija, da bi se gotovim kmetskim izkoriščevalcem prisilno moglo delavce držati za »božji lon«, pa četudi bi pri nas kaj takega napravili, ne more uspeti, da se kriza ne bi razvijala še hujše.

Z visokega in merodajnega mesta smo imeli priliko slišati, da je naravnost sramota, da viničar mariborske okolice služi dva do tri dinarje dnevno. Tako tudi upamo, da bodo na merodajnih mestih iz splošnih gospodarskih, predvsem pa iz narodnih vidikov tukaj ob meji, podvzeli potrebne korake, da se viničar-

jem odpomore iz sedanjega bednega stanja.

Torej ako se podira steber naroda — kmetstvo, je gotovo v razpadu tudi njegov podstavek, to je kmetsko delavstvo, na katerem baš pri nas v Slovenskih goricah v celoti ta steber stoji!

Brez kritikovanja in polemike naj se začne praktično delati na zboljšanju položaja kmetskega delavstva, katerim se prištevamo viničarji. Žrtve, ki smo jih morali v prid našemu kmetstvu doprinesiti, so že doprinesene. Sedaj le sledi razkroj, ki bo rezal globokoke rane našemu kmetstvu po lastni krivdi.

Prave in praktične krščanske pravičnosti in dejanske ljubezni do bližnjega je treba! Te ni več in nihče ne mara biti prvi, da bi z vzgledom potegnil še druge za seboj. Vsak pozna le samega sebe, za družbo mu ni mar. Prizna naj se tudi viničarju in kmetskemu delavcu pravica do človeka dostojnega življenja!

Delu slava, delu čast! Tudi na poljih in v vinogradih! r. n.

Viničarji.

Centrala. Občni zbor »Strokovne zveze viničarjev centrala Ljutomer« se bo vršil v nedeljo 13. julija 1930 ob pol 10. dopoldne v Slamnaku pri Ljutomeru.

Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. — 2. Poročilo načelstva. — 3. Poročilo nadzorstva. — 4. Sprememba pravil. — 5. Volitve. — 6. Predlogi in sklepi. — 7. Slučajnosti.

Skupine. 29. junija se bo vršil po rani sv. maši občni zbor naše skupine na Zavrču. — Popoldne ob pol 2. pa sestanek skupine Litmerk pri Ormožu. — Občni zbor skupine Maribor se bo vršil 6. julija ob 8 zjutraj na Koroški cesti šte. 1. — Popoldne točno ob 2 pa sestanek viničarjev v Zgornjih Hočah. Centrala pošlje povsod svojega zastopnika. Pripravite udeležbo!

Naročnikom »Delavske Pravice«, ki so naročeni na list tedensko, dajemo na znanje, da se bo redno tedensko pošiljal oziroma naročil časopis le tistim, ki bodo s 1. julijem imeli to naročnino plačano. Radi reda in točnosti prosimo vsakega, da stori v tem svojo dolžnost ter pošlje centrali SZV Din 12.—, ker toliko je naročnina za drugo polletje.

Rudarji.

Hudajama. V nedeljo 6. julija ne bo v Laškem rednega članskega sestanka, zaradi tabora pri sv. Mihelu. — Vsi tovariši, člani strokovne skupine rudarjev, naj si štejejo v dolžnost, da se udeležijo tabora pri sv. Mihelu. Vabimo tudi naše delavske žene, naj se udeležijo tabora, da vidijo in slišijo kaj smo in kaj hočemo. Vabljeni tudi vsi, ki z delavstvom čutijo in mislijo. — Na svidenje!

Rudarji!

Pri sv. Mihaelu nad Laškim bo 6. julija delavski tabor.

Po deveti maši govorita tov. Žužek Franc in tov. Žumer Srečko.

Delovni čas v rudnikih.

(K razpravam na 14. mednarodni konf. dela.)

Tajnik Del. zbornice Filip Uratnik poroča:

Zeneva, 15. junija 1930.

Po dolgih pripravah smo pričeli pretekli teden na mednarodni konferenci dela z razpravami v posameznih komisijah.

Komisija.

Tretja komisija razpravlja o delovnem času v rudnikih. Ta komisija šteje 48 članov. Od njih pripada po ena tretjina skupini delojemalcev, delodajalcev in zastopnikov zainteresiranih vlad. Komisiji predseduje bivši nemški minister za socialno politiko dr. Brauns. Poslodavsko delegacijo vodi tajnik Zveze angleških rudarskih podjetij W. A. See.

Od delojemalske strani so v komisiji vsi voditelji večjih rudarskih strokovnih organizacij. Angleške rudarje zastopa tajnik angleške rudarske federacije A. J. Cook, nemške predsednik rudarske unije A. Schmidt in tajnika dr. Berger in Rotthäuser, francoske tajnik Vigni, poljske poslanec dr. J. Stanczyk, belgijske predsednik rudarske unije Dejardin in Bougeuhou, češke Pohl in Lanc, jugoslovanske pa podpisani. — Zastopnikov ostalih manjših držav ne bomo posebej naštevati. Vsi ti imajo v demokratični Ženevi sicer ravno tako po en glas, kakor recimo zastopniki najjačjih in najjačje zainteresiranih držav Velike Britanije in Anglije. Vključ vseh formalni demokraciji, pa se glasovi seveda tudi tu tehtajo. Zato je bila posvečena pri generalni debati o načrtu konvencije, ki smo jo pretekli teden zaključili, pažnja predvsem stališču, ki ga bodo zavzeli zastopniki najjačjih interesentov.

Poslodavci proti konvenciji.

Poslodavski delegati nastopajo, kot je bilo pričakovati, vsi proti konvenciji. Poleg stvarnih razlogov navajajo v svrhu utemeljitve svojega odklonilnega stališča tudi formalne razloge: Pravijo, da so bile predpriprave, v kolikor se tičejo izvenevropskih držav, pomanjkljive. Upiirajo se, da bi se sklepalo o načrtu konvencije že to pot končno veljavno, češ, da se mora razpravljati po pravilniku o vsaki konvenciji na dveh zaporednih plenarnih konferencah, medtem ko je produčila v tem slučaju načrt posebna v ta namen sklicana komisija.

Jasno je, da so to le zavlačevalni pozikusi brez vsake stvarne upravičenosti. Statistično gradivo je predloženo konferenci tudi za izvenevropske države. Tehnična komisija, ki je proučevala načrt v januarju letošnjega leta, pa je izvršila svoje delo gotovo z isto natančnostjo, kakor bi ga plenarna konferenca.

Odločili bodo vladni delegati.

Odločitev leži popolnoma pri vladnih delegatih. Izgleda, da bo velika večina teh delegatov za konvencijo. Vladni zastopniki vseh večjih držav so se izrekli v načelu za njo. Vsak pa izraža pri tem gotove pomisleke. Zato je veliko vprašanje, ali bo izšla konvencija iz odseka v obliki, ki bo za delavstvo vsaj tako ugodna, kakor je komisiji predložen osnutek konvencije.

Zakaj mednarodna ureditev delovnega časa?

Da obrazložimo, zakaj se zavzemajo rudarske organizacije za mednarodno ureditev delovnega časa v rudnikih, bomo povedali na kratko, kako so delavski zastopniki to svojo zahtevo v generalni debati utemeljevali. — Prvi razlog za to je, da se naša sedanja mednarodna delavska zakonodaja o delovnem času na posebne rudarske razmere ne ozira. Ona je v pogledu načina, kako naj se delovni čas v rudnikih določa, docela pomanjkljiva in ne jamči za to, da bi bil delovni čas v rudnikih enoten, tudi če bi se povsod to izvedlo.

A v rudnikih je treba ne samo enotnega časa kot v ostalih delovnih strojudnikih, pa tudi z ozirom na rastočo nadprodukcijo premoga, krajšega delovnega časa, kot v ostalih delovnih strokah. To je drugi razlog, zakaj delavstvo to konvencijo zahteva.

Konvencija naj bi zagotovila v rudnikih vseh dežel v resnici enak delovni čas, poleg tega pa naj bi delovni čas skrajšala. Kar se prvega tiče, moramo imeti pred očmi, da začne v ostalih obratih delavec, ko vstopi v tovarno, navadno takoj tudi z učinkovitim delom. V rudniku pa je to drugače. Že ko stopi rudar v čakalnico, se je staval na razpolago podjetju. Vendar se mora šele prepeljati v jamo, od tu pa prehoditi krajšo ali daljšo podzemeljsko pot predno pride na mesto. Kaj je v rudniku delovni čas? Ali čas, ki ga prebije rudar v podjetju, ali čas, ki ga prebije v jami, ali čas, ki ga prebije na delovnem mestu?

Ako določimo, da sme znašati delovni čas, ki ga sme prebiti rudar v jami, osem ur — tako je urejeno to v načelu v vseh evropskih državah, — smo s tem za glavne rudarske revirje določili, da sme biti rudar povprečno na delovnem mestu pri učinkovitem delu okrog 6 ur in 15 minut. Pravilno povprečno, ker je delovni čas na mestu pri 8-urnem bivanju v jami, daljši na mestih, ki so blizu vhoda in izhoda in krajši na mestih, ki so dalje od vhoda in izhoda.

Četudi je osvojeno v načelu za vse evropske države, da se šteje bivanje v jami kot delovni čas, obstojajo v načinu, kako se določa za posamezne rudarje in rudarske skupine čas bivanja v jami, med

V Dolnjem Logatcu bo 13. julija delavski tabor.

Po deveti maši govori ta. Langus J. in Koprivec M.

posameznimi državami velike razlike.

Delavstvo se zavzema za ta način določanja časa bivanja v jami, kakor je uveden v Srednji Evropi in tudi pri nas. Po tem načinu se računa v delovni čas ene skupine ves čas, ko se skupina v jamo prevaža in ko se iz nje zopet izvaža. Za posamezne rudarje pa je zasiguran pri prevozu v jami in iz nje isti zapovrstni red.

Osnutek te konvencije to spreminja. On šteje v delovni čas v načelu le prevoz v jamo, ne pa tudi prevoza iz nje.

Zato je delovni čas 7½ ure, računano po konvenciji, za naše rudnike enak 8-urnemu delovnemu času, računano po srednjeevropski metodi.

Ako se to ne bi spremenilo in bi ostalo tozadevno pri dosedanjem besedilu konvencije, je delovni čas 7.45 h tista meja, preko katere bi jugoslovanska delegacija ne mogla iti, ne da bi pristala na podaljšanje sedaj veljavnega delovnega časa v naših rudnikih. Za druge rudnike pa se postavlja ta meja po nekod še nižje. Delavska delegacija pa se ne zavzema le za uvedbo enotnega delovnega časa, temveč tudi za njegovo skrajšanje. Ona zahteva skrajšanje delovnega časa od 8 na 7 ur.

Kakor bi se zdelo ta zahteva komu na prvi pogled morda pretirana, če pa pregleda obsežno gradivo, ki ga je zbral Mednarodni urad dela, mora priznati, da ta zahteva ni podkrepjena le s socialnimi, temveč predvsem z jakimi gospodarskimi razlogi. Dejstvo je, da producirajo evropski rudniki več premoga, kakor ga morejo prodati. Posamezne dežele si na tržiščih radi tega ostro konkurirajo. V divji borbi za odjemalce se časi kopičenja in padanja naročil naglo menjavajo. Zdaj se delavci naglo najemajo, zdaj se v masah odpuščajo in večajo že itak milijonske množice brezposelnih delavcev industrijskih držav evropskega zapada.

Čez hribe in doline...

Maribor.

† Dr. Martin Matek. Stolni prošt mariborski dr. Martin Matek je v pondeljek popoldne umrl. Bil je markantna osebnost obmejnega Maribora. Slovenski listi so že poročali o njegovem plodonosnem delu na cerkvenem, narodno-gospodarskem polju. Za nas kršč. delavstvo je predvsem važno njegovo delovanje za kršč. soc. delavstvo. — Skoraj pred 30 leti, ko se je začel razširjati med slovenskim delavstvom brezverski marksizem je poleg drugih delavcev zastavil vse svoje moči pok. stolni prošt v obrambo proti nevarnemu marksističnemu pokretu. Ustanovil je katoliško delavsko društvo in ga spretno vodil skoraj 20 let. Starejši naši tovariši se še dobro spominjajo onih lepih dni, ki so jih preživeli v družbi pok. prošta. Mariborsko kršč. soc. delavstvo ga bo ohranilo v trajnem spominu.

Celje. Prešlo nedeljo so imeli trgovci v Celju svoje trgovine odprte in sicer manufaktorne vsi, a špicerijske nekateri. Bajje so prodali blaga za toliko kovačev, da so jih lahko na prste sešteli. Savinjski pravijo, da če jim bodo blago zastoj dajali že pridejo ponj, a drugače pa lahko svoj denar zapravijo ob delavnikih in gredo v nedeljo rajši k maši. Sicer pa če družega dela ne bo ob nedeljah v trgovinah, jim priporočamo, naj eventualno zmešajo skupaj poper pa cimet, da bodo trgovski nastavljeni zbirali in kihali.

Letos imamo tabor krščanski socialisti za Celje in Savinjsko dolino na Sveti Magdalen pri Grižah, kamor bodo imeli blizu rudarji iz Zabukovce in delavci ter delavke iz št. Pavla. Tabor se bo vršil 27. julija. Pripravljajmo se! Delavci in nameščenci, ne pozabite, da imate v Celju svojo delavsko posojilnico, kamor lahko nalagate svoj denar. Uradne ure so vsako nedeljo od 9—11 dopoldne.

Za kratek čas.

Mož beseda. Joža, zakaj vendar vedno z a m i ž i š, ko piješ pivo? — Veš, Jaka, svoji ženi sem dal častno besedo, da piva ne bom več pogledal.

Zna si pomagati. Odkod imaš pa tako velik vrček — vrč hočem reči. — Radi ljubega zdravja, veš, Joža. Zdravnik mi je dovolil samo eno mero piva na dan, zato sem si dal narediti posebno mero.

Ta tudi. Klobočarju: Vi imate tako veliko glavo, da so vam vsi moji kloboki premajhni. — Kmet: Bom pa dva kupil.

Moderno. Ali je res, da je tvoj brat svojo ločeno ženo poročil? — Seveda je res! Ko sta bila pri sodniku radi ločitve, jo je šele bližje spoznal in se vanjo zagledal.

V šoli. Učitelj: Janezek, če ne boš bolj priden, te bom lepega dne pošeno našeskal. — Janezek od tedaj vsako jutro vpraša mamico, če je danes lep dan.

Iz izkušnje govori. Cene: Prihodnji mesec bo luna mrknila. — Joža: Preljubi Cene, ne tako na glas, sicer bo žena hotela imeti za to priložnost novo obleko, saj nas je novi prapor dovolj novcev stal. In kaj imamo zdaj od tega? Cene: Prepir in kunjje!

Nepričakovan gost: Turist: Kavo, pa brez cikorije! — Natakarica: Kaj boste samo vodo pili?

Velik gospod. Moj stric, ki v hotelu služi, je pa res nobel gospod! Od čikov, ki jih pobere, napravi samo par dimov, vse drugo da meni.

Obzirnost. Sodnik: »Zakaj ste tolkli svojega sosedo z železnim piskrom po glavi?« — Zatoženi: »Iz obzirnosti.« — Sodnik: »Kako naj to razumem?« — Zatoženi: »Omejeni ste pa res! Mar li se veste, da železen pisker več zdrži kakor lončeni?«

RADIO JOŽE MARKEŽ, JESENICE
Solidna postrežba. Dobi se tudi na obroke.
Oglejte si stalno radio razstavo!

Pierre l' Ermite:

27

Kako sem ubila svojega otroka

Ujec je bil sam in se mu ni bilo treba nikogar bati. Mirne duše je porinil lonec v kot, se široko usedel in odprl prvo pismo. Župnik Firmin je pisal: *Predragi Dominik!*

Zdi se mi, da menda ne prejimate mojih pisem, ker me tako po krivici dolžite, da Vam ne pišem? Povem Vam, da sem Vam pisal vsak teden — le natanko preberite! — prav vsak teden! Pisal sem Vam kot prijatelj in duhovnik.

Ali bo to pismo imelo več sreče?

Upam, da bodo tudi vsa druga pisma, ki so najbrže kam zašla, nekega lepega dne priromala v Noirmoutier, da ne boste mogli reči, da Vas je Vaš župnik čisto pozabil; saj veste, da to ni mogoče.

Vas naj bi pozabil? Nikdar in nikoli ne! Preveč ste se zavesli name, da bi Vas prepustil nevarnostim, ki groze bogatcem!

Ko sva se poslavljala, ste mi zaupali — kar sem sam že zdavnaj vedel — da se Vam v duši morda budi duhovniški ali redovniški poklic. Vedite, dragi prijatelj, da taka izpoved tesno zveže dve duši, a nalaga tudi mnogo dolžnosti! In jaz sem v prvi vrsti duhovnik, zato imam nalogo, da Vas poslušam in Vam pomorem poiskati pravo pot v bodočnost.

V zadnjih dveh pismih pravite, da Vas duhovniški stan miká in obenem straši.

S temi besedami ste nevede izrazili občutek, ki ga ima sleherni duhovnik. Sveti Vincenc Pavelski je večkrat dejal: »Ako bi bil vedel kaj se pravi biti duhovnik, se nikdar ne bi bil dal posvetiti!...«

Pa saj boste že sami spoznali, da kadar stoji človek na razkrižju in se odloča, tedaj postavi Bog za njim neko skrivnostno silo, ki ga nagne k odločitvi. Tako se ta odloči za vojaščino, drugi se poroči in tretji postane duhovnik...

Vendar je razlika, kajti prva dva poklica Vas vodita po navadni, široki cesti, koder hodi največ ljudi, duhovniški pa Vas pelje po izjemni poti in zato tudi zahteva, da človek natančno preudari vse razloge, ki ga nagibljejo k temu stanu.

Zase morem reči, da nikdar nisem storil kar bi bil sam hotel.

Poslednjič sem storil, česar nisem mislil storiti.

V mladosti sem sanjal o vojni akademiji in o politehniki. Ko sem govoril s tovariši, ki so me obiskovali v zavodu, sem poželjivo pogledoval perjance vrh kap in mislil sam pri sebi: »Čez dve leti boš tudi ti nosil takšno obleko!...« V govorilnici sem videl sestre svojih znancev, pa sem si dejal: »Čez nekaj let bo ta-le mogoče moja žena?...«

Dokončal sem šole. Tedaj pa začnem bruhati kri, vsak večer me je napala vročica... Prišel je zdravnik in mi preiskal pljuča in srce. V zrcalu sem videl kako se je namrdnil! Še isti večer sem zdrobil šipo na omarici, kjer so bila zdravila, da bi prišel do listka, ki ga je napisal zdravnik. Čital sem, da me čaka gotova smrt...

Odpravim se k prijatelju, ki se je v »Hotel-Dieu-ju« učil medicine in ga vprašam: »Ti, če dvajsetletnega mladeniča vsak večer kuha vročina in se celo noč poti in bljuje kri — — —«

»Potem ne bo več dolgo tlačil zemlje!« mi seže prijatelj v besedo. — A, čuj, pojdi z mano, boš videl pljuča nekega prav takega bolnika, o kakršnem govoriš!«

Stopila sva v sobo za seciranje.

»Ali si pripravil pljuča št. 27.« ustavi tovariš služabnika.

»Da, v vodi so.«

Videl sem pljuča št. 27. in prijatelj mi je pripovedoval, da je onega človeka večer za večerom napadala vročica, da se je ponoči potil in metal kri!...

Drugi dan sem pospravil svoje matematične knjige in pisal vodji Issyškega¹ semenišča, če bi me sprejel v bogoslovje.

Hotel sem iti v semenišče, da bi se lepo pripravil na smrt. V dnevniku, ki sem ga pisal prvi dve leti v bogoslovju, menda ni strani, kjer ne bi stale besede: »Vsak dan si bliže grobu... vsak dan se mu bolj približuješ!... Čutim, da tudi druga polovica pljuč že razpada!...«

Strašna mora mi je sedela za vratom in me davila... Tudi največjemu sovražniku ne bi privoščil takega trpljenja.

In glejte, še danes živim!

Bog mi je odtegnil vse stvari, za katerimi sem v svoji nerazsodni mladosti stegoval roke. Mislil sem, da je v tem »vsa sreča«, pa je bila komaj senca sreče!... Tudi pozneje me je Bog vodil in me vračal proti oltarju. A povem Vam, da sem bil

¹ V Issyju, mestecu blizu Pariza, je semenišče pariške nadškotije.

tako navezan na svet, da res nisem imel veselja do duhovniškega stanu.

Ljubi Dominik, zdaj pač vidite, da Vam govorim iz srca k srcu... Pa, ko sem Vam že začel razkrivati svojo preteklost, Vam bom odkril še svojo notranjost. Znaniti menite, da se zato ves zrtvujem za patronaž, ker mi tako delo prija?... A ni tako, marveč, ker čutim sam pri sebi, da to hoče Bog in da se za takšna zaslužna dela prav malokdo navdušuje.

Nobeden dogodek v človeškem življenju ni brez pomena. Vsi se stikajo v enem cilju, le da mi ljudje tega takoj ne zaznamo kakor popotnik, ki ne razume čemu ima cesta toliko ovinkov, dokler ne pride na višek, odkoder ima jasen razgled.

Tudi jaz sem sanjal kakor drugi ljudje in si v sanjah slikal lepo prihodnost.

Bog pa je razblinil moje sanje... Torej sem se prevaril in nisem prav delal, kajti kdor se upira Bogu, nikdar nima prav.

In kadarkoli so me razmere ali kaj drugega privedle bliže cilju — četudi sam nisem vedel — je vsakipot Bog posegel vmes, da sem tu pa tam prav hudo občutil njegovo roko.

Ko bi bil ostal v svetu, bi bil živel morda prav pošteno in lepo. Ali koliko koristnejše, plodovitejše in izvšenejše je življenje duhovnika, za katero me je določil Bog!

In kako zanimivo, lepo in privlačno je duhovnikovo življenje! Vsako nejasno čustvo lahko spremeni v molitev. Včasih v enem samem dnevu doživim vso srečo in bedo človeškega življenja. H krstu mu prinesejo milega in težko pričakovanega otročka. nato ga kličejo k umirajoči materi; sprejel je dar uboge vdove in srečal raztrgano dušo prevzeteža, ki mu gre v tem trenutku vse po sreči; dal je odvezo zemeljskim angelom in stopil tudi v blato, da je iz njega rešil revne in usmiljenja vredne duše...

Vedno ima jasno pred očmi kako nestalna je človeška sreča in vsak hip, ko se bliža čas najsve-tejše Daritve, hvali Boga, da ga ni pustil, da bi iskal sreče v zemeljskih stvarih, marveč je dal njegovemu življenju višjo ceno s tem, da mu je pokazal nadnaravni cilj...

A pomislite tudi kakšno odgovornost ima duhovnik!... Zato se človek res ne sme prenahtiti in pri vstopu v duhovniški stan ga ne sme voditi nobena druga misel, kakor da hoče delovati kot apostol in deliti dobrote.